

Suomen Lastenneurologisen yhdistyksen (SLNY) kannanotto syyskokouksessa 2014

FASILITOITU KOMMUNIKAATIO EI PERUSTU TUTKIMUSNÄYTTÖÖN

Fasilitoitu eli tuettu kommunikaatiomenetelmä on kehitetty vaikeasti kommunikaatorajoitteisten, esimerkiksi syvästi kehitysvammaisten tai autististen henkilöiden ilmaisukeinoksi.

Kommunikaatiotilanteessa fasilitoija tyypillisesti tukee fasilitoitavan henkilön kättä tai kyynärvartta, ja täten ohjaa henkilöä osoittamaan esimerkiksi kirjaintaulun kirjaimia siten, että niistä muodostuu sanoja ja lauseita. Fasilitaatiomenetelmän taustaoletuksena on, että avustettava henkilö tarvitsee jatkuvan fyysisen kontaktin tuella tapahtuvan aktivoinnin kyetäkseen ilmaisemaan oman tahtonsa. Menetelmää käyttävät eivät pidä ristiriitaisena sitä, että henkilöt, jotka eivät osaa lukea, osaavat fasilitoituna valita tietoisesti sormella osoittaen oikeat kirjaimet muodostaakseen yleistajuisia ja tarkoituksenmukaisesti tilanteeseen liittyviä ilmaisuja.

Tuettua kommunikaatiota on tutkittu tieteellisin tutkimusasetelmin jo yli 20 vuoden ajan. Kontrolloiduissa tutkimusasetelmissä, missä fasilitoijalle ja tuettavalle henkilölle on esitetty erilaiset kysymykset ja missä fasilitoija ei ole ollut tietoinen avustettavalle henkilölle esitetystä kysymyksestä, on osoitettu, että fasilitoitavan vastaus on avustajan itsensä tuottama. On erittäin huolestuttavaa, että useissa raporteissa kuvataan avustettavien henkilöiden aktiivisesti vastustavan fasilitointia. Tuoreen suomalaisen tutkimuksen¹ mukaan fasilitoitu kommunikaatio saattaa jopa heikentää yksilön aiemmin käytössä ollutta kommunikaatiokeinoa esim. kykyä kirjoittaa itsenäisesti ilman avustusta. Suomalaistutkimuksessa osoitettiin myös, että fasilitaatiolla tuotetun kommunikaation perusteella lapsen toimintakyky saatettiin arvioida merkittävästi paremmaksi verrattuna kaikissa muissa arviointitilanteissa tehtyihin päätelmiin. Tämä on herättänyt huolen siitä, että fasilitaatiotekniikka voi vääristää yksilön todellisia tarpeita ja henkilö voi jäädä ilman vaihtoehtoisten kommunikaatiokeinojen kokeilumahdollisuutta (esimerkiksi esinekommunikaatio, tekniset kommunikaatiovälineet).

Vahva tutkimusnäyttö osoittaa, että fasilitointi ei tuota tulosta sellaisilla henkilöillä, jotka eivät kykene kommunikoimaan itsenäisesti. Sen sijaan fasilitoitu kommunikaatio voi aiheuttaa avustettavalle henkilölle ja hänen läheisilleen merkittävää haittaa. Kehitysvammaisten ja autististen lasten kuntoutuksesta vastaavina lääkäreinä haluamme yhdistyksemme välityksellä ilmaista syvän huolemme fasilitoidun kommunikaatiomenetelmän kritiikittömästä käytöstä maassamme.

Helsingissä 3.10.2014

Tuula Lönnqvist

SLNY:N pj, osastonylilääkäri ja ma lastenneurologian professori HYKS ja HY

Mari Videman

SLNY:n sihteeri, erikoislääkäri HYKS

Viite:

1. Saloviita T, Leppänen M, Ojalampi U. Authorship in Facilitated Communication: An Analysis of 11 Cases. *Augmentative and Alternative Communication* 2014; Jun 20:1-13.